

STICHTING LODEWIJK DE RAET, kwam tot stand in het najaar van 1950 op initiatief van Maurits Vanhaegendoren. De bedoeling was een Vlaamse volkshogeschool in Vlaanderen op te richten, naar het voorbeeld van wat op dat gebied in de Scandinavische landen en vooral in Nederland verwezenlijkt was.

Dat de Vlaamse volkshogeschool onder de naam van Lodewijk de Raet haar intrede in de Vlaamse wereld zou doen, werd door Vanhaegendoren voorgesteld en door een groep belangstellenden en vrienden die medestanders en medestichters zouden worden, goedgekeurd. Lodewijk de Raet was in de jaren 1890 een pionier geweest van de University Extension in Vlaanderen en meteen ook van de volkshogeschool, zoals de instellingen voor volwassenenopleiding later zouden heten. Dat de nieuwe instelling in Vlaanderen op een pluralistische grondslag zou worden opgebouwd, werd ook al dadelijk vastgelegd. Hiermee bedoelde men dat men bij de behandeling van de in de instelling aan de orde gekomen vraagstukken zou uitgaan van de principiële erkenning en aanvaarding van de pluralistische levensopvattingen.

De nadere omschrijving van functie en doel van de instelling in onze samenleving werd met zorg overwogen en aldus bepaald: de instelling zou voorlichten, opvoeden, opleiden op de terreinen die buiten die van het onderwijs liggen en aldus verwezenlijken wat de Engelsen „adult education”, de Duitsers „Erwachsenenbildung”, de Fransen „éducation permanente” noemen. Die opvatting hield in dat de nieuwe instelling geen strijdorganisatie zou zijn die moties zou aannemen, eisen zou stellen en betogingen zou organiseren. Haar streven zou gericht blijven op geestelijke verruiming en culturele verrijking. Er zouden geen leden aangeworven worden. Een Raad van Beheer, bij coöptatie periodiek aangevuld, zou de leiding in handen hebben. Een adviserend orgaan, de Algemene Raad, door de Raad van Beheer aangesteld en bestaande uit belangstellenden, zou de Raad van Beheer terzijde staan. Maurits Vanhaegendoren zou voorzitter, Max Lamberty algemene voorzitter worden.

De Raad van Beheer wenste en verkreeg weldra bij koninklijk besluit het statuut van een instelling van openbaar nut, onder de naam Stichting Lodewijk de Raet.

De Stichting heeft cursussen georganiseerd, ook in internaatsverband vooral in de eerste fase van haar

Stichting-Lodewijk de Raet

INSTELLING VAN OPENBAAR NUT

Kanselarijstraat 4, BRUSSEL-1

Tel. 13.04.38 - Postrek. 833.14

500e STUDIEDAG

511e STUDIEDAG

VRIJHEID TAALVRIJHEID

Brussel, 13 december 1964

Brussel, 24 januari 1965

---

ontwikkeling. Naarmate haar activiteiten zich uitbreidden en de meest verscheiden gebieden van de sociale, economische, culturele en politieke werkelijkheid bestreken, en dat in het gehele Vlaamse territorium, bleek het wenselijk de cursussen aan te vullen met contactvergaderingen. Zo werd de Vlaamse Volkshogeschool tevens Ontmoetingscentrum. Ze heeft zich met nationale en internationale vraagstukken beziggehouden. De Vlaamse vraagstukken en voornamelijk de V.B. kwamen dikwijls aan de orde, vooral in de eerste fase van haar werkzaamheid, toen de Vlaamsgen zinden door de oorlogsomstandigheden verdeeld waren.

Haar financiële middelen bestaan hoofdzakelijk uit subsidies van het Rijk, in voorkomende gevallen van provincies en gemeenten, alsmede uit schenkingen van belangstellende donateurs.

Haar eerste voorzitter, M. Vanhaegendoren, vervulde zijn taak tot april 1968, toen hij gecoöpteerd senator van de Volksunie werd. Voor die taak, die niet alleen die van initiator maar ook die van organisator en bestuurder was, werd hij bijgestaan door zijn echtgenote, Simone Vanhaegendoren-Cloots. De huidige voorzitter is lic. Renaat Roels.

Hij is erin geslaagd een doel te bereiken waarvan vroeger meer dan eens sprake was, maar dat pas in 1973 werkelijkheid kon worden: de Stichting beschikt nu over een volkshogeschoolgebouw, De Bron, te Kessel-Lo bij Leuven.

Een aantal studieweken Vlaamse Beweging, georganiseerd door de Stichting, hebben heel wat invloed uitgeoefend op het verdere verloop van de V.B.

In de eerste werkjaren werden jaarlijks verscheidene studieweken georganiseerd die alle een breed opgezette V.B. als echte volksbeweging op het oog hadden. Ze waren maatschappelijk georiënteerd en hadden tot doel jonge Vlamingen aan te trekken en samen met hen een nieuwe oriëntatie voor de V.B. te zoeken.

Men hoeft er zich dan ook niet over te verwonderen, wanneer men vaststelt dat in de allereerste volkshogeschoolcursussen thema's aan de orde kwamen die de problematiek van de Vlaamse gemeenschap in een breder maatschappelijk verband plaatsten. We noemen:

— 1ste cursus: Werkloosheid in de Vlaamse Gewesten (Hofstade, 21-27 augustus 1950)

— 2de cursus: Ontwikkeling van de Vlaamse Beweging en Cultuur (Hofstade, 2-9 september 1950)

— een cyclus van drie weekeinden handelde over: Benelux en de nijverheid (Brussel, 5 november 1950), Benelux en de landbouw (Lier, 10-12 november 1950) en Culturele samenwerking in de Lage Landen (Huizingen, 18-19 november 1950)

— de 3de cursus, gewijd aan De landbouw in 's lands huishouding (Huizingen, 3-7 januari 1951)

— de 4de cursus over Nieuwe maatschappelijke structuren (Genval, 7-15 februari 1951)

— de 6de cursus over Taak van de vrouw in de moderne samenleving (Huizingen, 4-9 juni 1951)

— de 7de cursus over Wezen en methoden van de volksopleiding (Blankenberge, 2-7 juli 1951).

Deze en de vele daaropvolgende programma's kenmerkten het door de Stichting gevoerde beleid: het stimuleren van de sociaal-economische richting in de V.B. (erfgoed van Lodewijk de Raet), de algemeen-Nederlandse integratie binnen het kader van de nieuwe Benelux-structuur, de vooruitstrevende vernieuwingsgeest (nieuwe maatschappelijke structuren), culturele vernieuwing d.m.v. volksontwikkeling.

In de volgende jaren verruimde zich de thematiek

Volkshogeschoolgebouw De Bron van de Stichting Lodewijk de Raet te Kessel-Lo.

van de activiteiten. Steeds meer cursussen en weekeinden werden georganiseerd op het gebied van de kadervorming voor het cultureel werk. De sociaal-economische problematiek werd meer op regionaal vlak behandeld. De eigenlijke studieweken Vlaamse Beweging werden een jaarlijkse traditie en werden meestal tijdens de zomervakantie gehouden in de Jeugdherberg te Hofstade (bij Mechelen). We noemen :

— 3de cursus : Vlaanderen nu (Hofstade, 24-31 augustus 1951)

— 9de cursus : Economische welvaart en sociale vooruitgang in de Vlaamse Gewesten (Huizingen, 20-26 september 1951)

— 14de cursus : Vlaanderen waarheen ? (Hofstade, 23-27 september 1952)

— 15de cursus : Bestrijding van de werkloosheid en haar gevolgen (Hofstade, 23-27 september 1952)

— 20ste cursus : Studieweek Vlaamse Beweging (Hofstade, 8-11 september 1953)

— 29ste cursus : Vlaanderen te Brussel (Hofstade, 30 augustus-4 september 1954)

— 41ste cursus : Eensgezind voor Vlaanderen (Hofstade, 29 augustus - 3 september 1955)

— 49ste cursus : De Nederlandse Cultuur in België (Hofstade, 27 augustus - 1 september 1956)

— 50ste cursus : Welvaartsplanning voor Vlaanderen (Hofstade, 17-22 september 1956)

— 64ste cursus : Taalbelang, volksbelang (Hofstade, 26-31 augustus 1957)

— 84ste cursus : Vlaanderen in de Wereld (Laken, 25-30 augustus 1958)

— 145ste cursus : Vlaamse Beweging (Gent, 27-31 december 1960)

— 163ste cursus : Europa en wij (Gent, 26-30 december 1961)

— 188ste cursus : Dienen en Verdienen (Antwerpen, 26-29 september 1962)

— 227ste cursus : Vlaanderen te Brussel (Hofstade, 23-28 september 1963)

— 234ste cursus : Heeft Vlaanderen ons nodig - Hebben wij Vlaanderen nodig (Diest, 26-31 december 1963)

— 276ste cursus : Federalisme, voor en tegen (Hofstade, 21-26 september 1964)

— 320ste cursus : Vlaanderen op het kruispunt der wegen (Hofstade, 10-15 september 1965)

Zoals men ziet werd van 1950 tot '65, op één jaar (1959) na, een traditie behouden van minstens één jaarlijkse studieweek Vlaamse Beweging. Ze hebben stuk voor stuk een belangrijk aandeel gehad in de ontwikkeling van een nieuwe visie op de V.B. (sociaal-economisch, democratisch), hebben pluralistische samenwerking t.a.v. de Vlaamse belangen gestimuleerd en vorming en opleiding van een nieuwe generatie van Vlaamsbewuste jongeren in de hand gewerkt. De weerslag van dit studiewerk, dat vooral vóór en tijdens de studieweken gerealiseerd werd, is o.m. waar te nemen in enkele werken van dr. M. Vanhaegendoren, voorzitter van de Stichting in de jaren 1950-'68. De belangrijkste studieweken waren wel die van de jaren 1950.

Nochtans heeft ook de laatste studieweek Vlaanderen op het kruispunt der wegen (1965) een ongewoon grote invloed uitgeoefend, omdat daar een nieuwe generatie aan het woord kwam die de V.B. meer wilde doen aansluiten bij de problemen van een steeds meer onderling afhankelijke wereld

en het verlangen van de jongeren naar meer ingrijpende maatschappelijke veranderingen.

De aandacht voor de V.B. verminderde in de Stichting na dit jaar niet, maar de maatschappelijke dynamiek ontwikkelde zich in de tweede helft der jaren 1960 zo sterk, dat de Vlaamse problematiek gewoon een nationaal aspect werd van een brede maatschappelijke problematiek die steeds meer door internationale ontwikkelingen beïnvloed wordt en ook in dit kader bekeken dient te worden. Uitgangspunt blijft echter steeds de concrete situatie van de Vlaamse mens en maatschappij.

In 1970, bij de herdenking van de opstelling van het programma van de Stichting, werd gesteld dat de grondwetsherziening voortaan voorrang zou krijgen in eigen overheidsorganen van de Vlaamse gemeenschap, dat allerlei organisaties de taak van de Stichting t.o.v. de specifiek Vlaamse problematiek in de loop der jaren hadden overgenomen op cultureel, economisch e.a. gebied. De Stichting zou zich in de jaren 1970-'75, wat de V.B. aangaat, vooral toeleggen op de gemeenschapsorganisatie van de Vlaamse bevolking in de Brusselse agglomeratie. Ze heeft daartoe een opmerkelijke bijdrage geleverd door het helpen oprichten en begeleiden van Vlaamse sociaal-culturele raden in de 19 gemeenten, in 1973 bekroond met de oprichting van een overkoepelend en dienstverlenend orgaan, de Agglomeratieraad voor het Plaatselijk sociaal-kultureel werk te Brussel (APSKW). In dezelfde geest wordt voortgewerkt in de bedreigde Vlaams-Brabantse randzone van Brussel.

LITERATUUR: *Het Volkshogeschoolwerk in Vlaanderen: De Stichting Lodewijk de Raet, Eerste Jaarverslag 1950-1952* (1952); - *Jaarverslagen Stichting-Lodewijk de Raet* (1953-'74); - *Stichting-Lodewijk de Raet: 1950/51-1965* (1966); - *De Stichting-Lodewijk de Raet en de Vlaamse Volkshogeschool* (1960); - M. Vanhaegendoren en R. Roels, *Ontmoeting en gesprek* (reeks Verhandelingen van het tijdschrift *Volksoopvoeding*, 1963); - M. Lamberty en R. Roels, *Vormingsbehoeften en vormingswerk in deze tijd. Krachtlijnen voor de programmering van de Stichting-Lodewijk de Raet in de jaren 1970-75* (1970); - R. Roels, *De volkshogeschoolte-velde*, in *Belgisch-Nederlands tijdschrift Volksoopvoeding* (1964, nr. 3, p. 155-175).

MAX LAMBERTY en RENAAT ROELS